

Article Arrival Date

30.03.2021

Article Type

Research Article

Article Published Date

20.06.2021

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.38063/ejons.407>

ŞANTIYE ÇALIŞMALARINDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KAPSAMINDA ALINMASI GEREKEN YENİ TİP KORONAVİRÜS (COVID-19) ÖNLEMLERİ

NEW TYPE OF CORONAVIRUS (COVID-19) MEASURES TO BE TAKEN WITHIN THE SCOPE OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY IN CONSTRUCTION SITES

Öyküm AKAR

Öğr. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliği Koordinatörlüğü,
Muğla/Türkiye ORCID: 0000-0003-0963-2867

Eren YILDIRIM

İnşaat Mühendisi, Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi İş Sağlığı Ve Güvenliği Anabilim
Dalı, İzmir/Türkiye ORCID: 0000-0002-1954-3350

Mete KUN

Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü,
İzmir/Türkiye ORCID: 0000-0002-2042-3401

ÖZET

2020 yılında hayatımıza giren ve küresel çaplı bir salgına dönüşen, Yeni Tip Koronavirüs (Covid 19), tüm insanlığı tehdit ederek 7'den 70'e birçok insanın hayatına kaybetmesine neden olmuştur. Resmi kurum ve kuruluşlar tarafından tüm dünyada hayatı durdurma noktasına getiren tedbirler alınmasına rağmen günümüze kadar salgının önüne geçilememiştir. Bununla beraber; virüs mutasyona uğrayarak etkisini ve bulaşıcılığını arttırarak yayılmaya devam etmektedir. Çalışma hayatı her ne kadar dijital dönüşüm geçirse de; bazı sektörler de toplu halde çalışmalar devam etmek zorundadır. Toplu halde çalışmaların en yoğun olduğu alanlardan biri de şantiyelerdir. Şantiyelerde Yeni Tip Koronavirüs (Covid 19) kapsamında alınan önleyici ve koruyucu tedbirlerin etkisi hayati önem taşımaktadır. Bu çalışma; COVID-19 etkeni, bulaşma yolları, şantiyelerdeki çalışma ve ortak kullanım alanlarında COVID-19 vakası veya temaslı ile karşılaşıldığında izlenmesi gereken strateji ve uygulama şekilleri hakkında yol göstermek ve etkili korunma yöntemlerini belirtmek amacı ile hazırlanmış olup, şantiye çalışmalarında iş sağlığı ve güvenliği kapsamında alınması gereken Koronavirüs (Covid-19) önlemleri detaylı olarak ele almaktadır.

206

Anahtar Kelimeler: Yeni Tip Koronavirüs, Şantiyelerde Koronavirüs önlemleri , Covid-19, İş Sağlığı ve Güvenliği

ABSTRACT

The New Type of Coronavirus (Covid 19) which entered our lives in 2020 and turned into a global epidemic. It threatened all humanity and caused the death of many people from 7 to 70. Official institutions and organizations. Despite the measures taken by official institutions and organizations that bring life to a halt all over the world, the epidemic has not been prevented until today. However; The virus continues to spread by mutating, increasing its effect and contagiousness. Although the work life undergoes digital transformation; collective work has to continue in some sectors. One of the areas where collective work is concentrated is the construction sites. The effect of preventive and protective measures taken under the New Type of Coronavirus (Covid 19) on construction sites is of vital importance. This work; Covid-19 agent, transmission paths, working and common use

areas on construction sites, was prepared to guide the strategy and implementation methods to be followed when encountering a Covid-19 case or contact and to indicate effective prevention methods and Coronavirus which should be taken within the scope of occupational health and safety in construction site works (Covid-19) discusses the precautions in detail.

Keywords: The New Type of Coronavirus, Coronavirus Measures At Construction Sites, Covid-19, Occupational Health And Safety

1. GİRİŞ

Kayıtlara ilk kez 2019 Aralık ayında Çin'in Hubei eyaletinin, Wuhan kentinde canlı hayvan pazarı Huanan Deniz Ürünleri ve Canlı Hayvan Satış Pazarı'ndan çıktığı düşünülen virüs, kısa zamanda dünya çapında krize sebep olup epidemik bir sorun haline dönüşmüştür. Çalışmalarda virüsten kaynaklı hastalığa yakalanan bireylerin kümes hayvanları, yarasa, dağ faresi vb. hayvanların satıldığı bu pazara uğradıkları belirlenmiştir[1].

Dünya sağlık örgütü tarafından yapılan ilk tespit çalışmalarında virüsün resmi adı SARS-CoV-2 (Şiddetli Akut Solunum Sendromu-Koronavirus-2) virüsün neden olduğu hastalık ise Covid-19 terimiyle ifade edilmiştir. 11 Mart 2020 tarihinde ise Yeni Tip Koronavirüs; pandemi yani küresel salgın hastalık olarak ilan edilmiştir[2].

Yeni Tip Koronavirüs (Covid-19); damlacık, aerosol, fiziksel temas, enfekte olmuş yüzeylere temas sonucu bireylere bulaşmaktadır[3]. Bunlara ek olarak virüse idrar ve serum örneklerinde de rastlanmıştır. Virüsün 100 mikrondan küçük damlacıklar olan aerosollerde 3 saate kadar yaşadığı tespit edilmiştir[4].

Ülkemizdeki ilk vaka tanısından sonra (Mart 2020), birçok sektörde korunma amaçlı faaliyetler durdurulup uzaktan çalışma başlamasına karşın, birçok iş yeri de faaliyetine devam etmiştir. Tüm dünyada önde gelen sektörlerden biri olan inşaat sektöründeki şantiye çalışmaları da faaliyetine devam etmektedir. Bu açıdan şantiye çalışmaları; işçilerin birbirine çok yakın bulunmaları, aynı el aletlerinin birden çok kişi tarafından kullanımı, toplu yemek, toplu barınma, toplu ulaşımın olması, çalışma ortamında yeterli hijyen koşullarının sağlanamamasından dolayı özellikle incelenmesi gereken ve yeni tip Koronavirüs kapsamında iş sağlığı ve güvenliği önlemleri üzerine özellikle çalışılması gereken alanlardan biri halini almıştır.

Hazırlanan çalışma, COVID-19 etkeni, bulaşma yolları, şantiyelerdeki çalışma ve ortak kullanım alanlarında COVID-19 vakası veya teması ile karşılaşıldığında izlenmesi gereken strateji ve uygulama şekilleri hakkında yol göstermek ve etkili korunma yöntemlerini belirtmek amacı ile hazırlanmış olup, şantiye çalışmalarında iş sağlığı ve güvenliği kapsamında alınması gereken Koronavirüs (Covid-19) önlemleri detaylı olarak ele almaktadır.

2. MATERYAL VE METHOD

Bu çalışma; Türkiye'de 2020 yılının Mart ayında görülen ilk vaka tanısının ardından Sağlık Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı gibi bakanlıklar ile çeşitli sivil toplum kuruluşları ile diğer kurum ve kişiler tarafından yeni tip koronavirüsle (Covid-19) mücadele kapsamında yapılan çalışma ve yenilikler ile saha-şantiye çalışmalarında alınması gereken önlemleri içermektedir. Çalışma kapsamında, yayımlanan genelgeler ve yönetmelikler, kılavuzlar, araştırma makaleleri, derleme makaleleri incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Akademik çalışmaların yanı sıra bu alanda hazırlanan güncel proje ve raporlara da ulaşılmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte ortak sağlık birimleri ile görüşülüp şantiyelerde alınan, alınması planlanan önlemler hakkında veri toplanmıştır. Ayrıca; özellikle İzmir ili ve yakınındaki 500 kişi ve üzerinde işçi çalıştıran bazı büyük işletmeler ile görüşülerek veriler toplanmıştır.

Toplanan veriler ışığında özellikle şantiye ve benzeri ortam çalışmalarında alınması gereken önlemlere değinilmiştir.

3. BULGULAR

Çalışmada küresel salgından en çok etkilenen sektörlerden biri olan; şantiye çalışmalarında iş sağlığı ve güvenliği kapsamında alınması gereken yeni tip koronavirüs (Covid-19) önlemleri değerlendirilmiştir. “Şantiye çalışmaları” tanımlaması birçok sanayi kolunun ortak kullandığı bir tanımlamadır. İnşaat, maden, enerji, ulaşım gibi sektörler hem istihdam hemde şantiye çalışmaları olarak en aktif ve etkin sektörlerdir.

Şantiye çalışmalarını ele aldığımızda; inşaat işçilerinin birçoğunun dönemsel olarak şehir dışından gelmesi ve şantiyede bir arada konaklaması, ana yükleniciden alt yükleniciye birçok ekibin bir araya toplanması temel sağlık problemlerini beraberinde getirmektedir.

Koronavirüs açısından bu alandaki çalışmaları değerlendirdiğimizde; virüsün bulaşıcılığının önlenmesinde en önemli kural olan sosyal mesafenin tam olarak uygulanamadığı görülmektedir. Özellikle; işbaşı eğitimlerinde, sabah ıstimasında, görev paylaşımları esnasında, iş güvenliği eğitimlerinde, yemekhaneler ve yatakhaneler gibi ortak kullanım alanlarında yeterli korunma ve önleyici tedbirlerin alınmaması ve bu iş ortamlarında toplu hareket edilmesi nedeni ile olası riskli durumların katlanarak covid-19 riskini attırdığı görülmektedir. Örneğin Manisa iline bağlı Soma ilçesinde, şantiye ortamında ilk gün rastlanan bir Covid-19 vakasının önlem alınıp ayrılrsa dahi, aynı şantiyede 3. günde 7 kişiye, daha sonra da; (4. ve 5. günler) 11 kişiye bulaştığı, işletme tarafından saptanmış ve gerekli önlemler ancak daha sonra alınabilmiştir.

Şantiye çalışmalarının alt dalı olan montaj işlerinde, demir işlerinde, kalıp işlerinde, beton dökümlerinde ve malzeme taşınması sırasında da işçilerin birlikte çalışması gereğince sosyal mesafe ihlal edilmektedir. Yalnızca çalışma sırasında değil, molalarda ve yemekhane sıralarında, yemek esnasındaki oturma düzeninde sosyal mesafe kuralı sağlanamamaktadır. Bu sebeplerden dolayı, yine İzmir ili Kemalpaşa ilçesinde 1000 kişinin üzerinde işçi çalıştıran bir fabrikada covid-19 virüsü saptanmış ve saptanan ilk gün 1 kişi hemen karantina altına alınmıştır. Takip eden günlerde üçüncü gün 7 kişi, beşinci ve yedinci günlerde toplamda 31 kişide virüs testi pozitif çıkmıştır. Hem pozitif test sonucu olanlara hem de yakınındaki temaslı kişilere karantina uygulaması yapılarak salgının hızla yayılması işletme açısından durdurulmuştur.

4. ÖNLEMLER

Koronavirüs salgınından korunmak için sosyal mesafenin korunması, hijyen kuralları ve özellikle çalışma ortamlarında maske kullanımının yanı sıra sıkça ifade edilen diğer önlemler (ortak malzeme/ekipman kullanımı ile direk ya da dolaylı olarak fiziksel temasdan kaçınma) çok önemlidir.

Toplu barınma olan yerlerde, özellikle yatakhanelerde havalandırmanın yetersiz olması, alanın kısıtlı olması, ranza sisteminin olması ve çok sayıda kişisel malzemenin ortak kullanılması nedeniyle de virüsün yayılımı hızlanmakta dolayısı ile sosyal mesafenin korunması zor hatta çoğu zaman imkansız hale gelmektedir.

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu gereğince; işveren çalışanlarının işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup, bu çerçevede işyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izlemeli, denetlemeli ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlamalıdır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü'nün 20.03.2020 Tarihli "Covid 19 Tedbirleri" konulu genelgesinde; işveren 6331 sayılı kanun gereğince çalışanların etkilenmesi mümkün ve muhtemel acil durumları belirleyerek, bu durumdan kaynaklanan olumsuz etkiler için önleyici ve sınırlayıcı tedbirler almalıdır. İş yerlerinde virüsle ilgili bilgilendirmeler yapılmalıdır. Bu bilgilendirmeler toplu halde yapılmamalıdır[5]. Bu bilgilendirmeler; çalışanlara elektronik ortamdan mesaj, medya paylaşımı veya uzaktan eğitim araçları aracılığıyla veya işbaşı konuşmalarında, iş güvenliği eğitimlerinde sosyal mesafe kurallarına uyularak yapılmalıdır[6].

Çalışanların, Covid-19 sürecinde sağlıklı ve güvenli çalışma yöntemlerinin uygulanması için temel iş güvenliği eğitimlerinde alması gereken eğitim konuları da yeni tip Koronavirüs temasına yönelik olarak düzenlenmiştir. Genel konularda; "Çalışanların Yasal Hak ve Sorumlulukları" bölümüne "Covid-19 salgını süresince çalışanların hak ve sorumlukları", "İşyeri Temizliği ve Düzeni" bölümüne "Covid-19 salgınına karşı işyerinde alınan genel tedbirler ve düzenlemeler", sağlık konularında; " Hastalıktan Korunma Prensipleri ve Korunma Tekniklerinin Uygulanması" bölümüne " Covid-19 ve sağlık etkileri" ile "Kişisel hijyen, tutum ve davranışlar, işyeri temizliği ve dezenfeksiyonu", "Biyolojik ve Psikososyal Risk Etmenleri" bölümüne "Covid-19 sürecinde stresle mücadele yöntemleri", teknik konularda; "Kimyasal, Fiziksel ve Ergonomik Risk Etmenleri" bölümüne "Covid-19 salgını nedeniyle hazırlanan veya revizyonu sağlanan risk değerlendirmesi, tedbirler ve düzenlemeler", "Güvenlik ve Sağlık İşaretleri" bölümüne "Covid-19 ile ilgili güvenlik ve sağlık işaretleri", "Kişisel Koruyucu Donanım Kullanımı" bölümüne "Covid-19 salgınına yönelik kullanılan kişisel koruyucu donanımlar", "Tahliye ve Kurtarma" bölümüne "Covid-19 acil durum eylem planı", Diğer konulara ise "tek kullanımlık maske eldiven gibi kişisel hijyen malzeme atıklarının toplanması, taşınması, depolanması ve atıkların bertarafı" konuları eklenmiştir[7].

Bu hususlara ek olarak karşılaşılan durumla daha etki bir mücadele ve özellikle yoğun iş gücü, saha ve şantiye çalışmaları olan işyerinde yeni tip koronavirüse (Covid-19) karşı;

- ✓ Alınacak tedbirler, hijyen ve temizlik konuları ile ilgili çalışmaları yürütecek, kurum içi ve kurum dışı iletişimi koordine edecek, acil durum planının güncel olmasını sağlayacak hazırlık ekibi mutlaka kurulmalıdır[8].
- ✓ Virüsün bulaşma ve yayılma riskinin önlenmesi için alınması gereken tedbirler, salgın hastalığa ilişkin Sağlık Bakanlığı'nın ilgili mevzuatı doğrultusunda 'Risk ve Kontrol Planı' oluşturularak belirlenmelidir[5].
- ✓ Salgın hastalıklara karşı planlanan önlemler yeni tip koronavirüse karşı güncellenerek, acil durum planları revize edilmelidir.
- ✓ Çalışan temsilcileri ve çalışanlar, güncellenen acil durum planları ile ilgili bilgilendirilerek, sürekli takip ve eğitimlerle farkındalıklarının artırılması sağlanmalıdır.
- ✓ Covid-19 ile ilgili işyeri özelindeki tehlikeler belirlenerek ayrı bir risk değerlendirmesi veya mevcut risk değerlendirmesi üzerinde güncellemeler yapılmalıdır. Aynı zamanda çalışanların ruh sağlığının korunması amacıyla; psikososyal risk etmenleri de değerlendirilmelidir[8].
- ✓ Hassas risk gruplarındaki çalışanların mümkün olduğunca evden çalışması sağlanmalıdır[8]. Ayrıca bu risk grubu devamlı takip edilerek evden çalışıyor olsa bile iletişim halinde kalınması sağlanmalıdır.

Yukarıda sayılan proaktif önlemlerin dışında işyerlerinde, sahada ya da şantiyede çalışanların dışında işveren, çalışanlarına servis hizmeti sağlıyorsa; servisler toplu ulaşım araçları olduğu için COVID-19 salgınının yayılmasının önlenmesi açısından son derece önemlidir. Yalnızca çalışanlar değil servis şoförleri de işveren tarafından bilgilendirilmelidir. Araç içerisine Covid-19 ile ilgili uyulması gereken kurallar görünür bir yere asılarak, şoförün ve yolcuların kurallara uyması sağlanmalıdır. Araçlarda giriş kapısının yanına dezenfektan konulmalıdır[9]. Servis araçları temizlik ve hijyen kurallarına uygun olarak sık sık temizlenmelidir[6] (Şekil 1). Araçlardaki yoğunluğu azaltmak için ilave araçlar sağlanarak yolcuların sosyal mesafe kurallarına uygun yolculuk yapmaları sağlanmalıdır. Sosyal mesafe önlemlerinin yanısıra yolcuların cerrahi maske

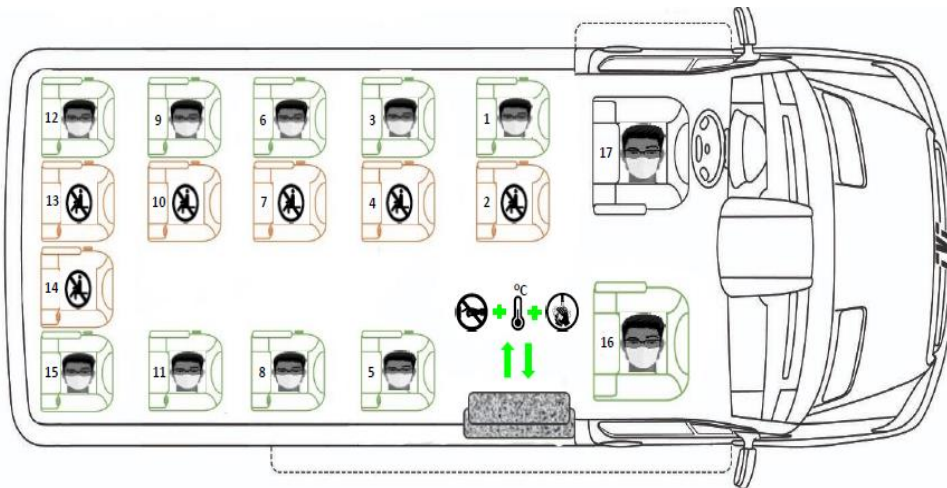
takmaları sağlanarak, binerken ve inerken eller dezenfekte edilmelidir. Koronavirüsün yayılımını azaltmak için araçlar iyi havalandırılarak, (klima yerine doğal havalandırma tercih edilmelidir.) yolcuların temas yerleri düzenli olarak temizlenmelidir[10]. Klimanın iç hava sirkülasyon düğmesi mutlaka kapalı konumda olmalıdır. Pencereler mümkün olduğunca açılarak doğal havalandırma sağlanmalıdır. Taşıma tamamlandıktan sonra sık dokunulan yüzeyler (kapı kolları, kol dayama/kolçaklar, tutacaklar, cam açma düğmeleri, emniyet kemeri tokaları) su ve deterjanlı bezle silinerek, 1/100 oranında sulandırılmış çamaşır suyu veya %70'lik alkol ile dezenfekte edilmelidir[9].

Şekil 1. Servis Araçlarının Dezenfekte Edilmesi[11]

Servisi kullanan çalışanlar, en arka sıradan başlamak üzere öne doğru sağ ve sol sıralarda önce cam kenarına, sonrasında ise koridorlara oturmalıdır (Şekil 2).

210

Şekil 2: Servis Araçlarında Covid-19 Tedbirleri Kapsamında Oturma Planı[12]

Servisteki koltuklara numara verilerek oturma listesi oluşturularak, çalışanın her gün aynı koltuğa oturması sağlanmalıdır. Damlacık oluşturması nedeniyle servis içinde konuşulmamalı ve bağırılmamalıdır. Serviste bir mecburiyet olmadıkça su dahil içecek ve yiyecek kullanılmamalıdır[9].

Çalışanların işe girişlerinde görevlendirilen bir personel ile sosyal mesafe kuralına riayet edilerek günlük ateşleri temassız ateş ölçer ile ölçülerek (Şekil 3); öksürük, nefes darlığı, sırt ağrısı, tat-koku kaybı vb semptomların olup olmadığı kayıt altına alınmalıdır. Herhangi bir belirtinin bulunması halinde en yakın sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir[6].

Şekil 3. Şantiye Girişlerinde Ateş Ölçümü [13]

Şekil 4. Şantiye Girişlerinde Sosyal Mesafe Uyarıları Örneği [13]

Ekip çalışanlarının listeleri; görevlendirilen kişide bulundurularak, istenmeyen durumlarda temaslı kişilerin tespiti kolaylıkla sağlanmalı ve virüsün yayılımı sınırlandırılmalıdır[6].

Özellikle sayıca fazla işçi çalıştıran şantiyelerde yığılmaların önüne geçmek adına şantiye giriş çıkış noktalarının sayısını artırılarak, mesai başlangıç ve bitiş saatleri belirli bir sürece yayılmalıdır. Giriş noktalarına sosyal mesafe uyarı işaretleri konması da çalışanları uyarıcı bir rol üstlenecektir (Şekil 4). Temas riskine karşın temaslı geçiş kontrol yerleri yerine temassız sistemler tercih edilmelidir. Ziyaretçi girişleri zorunlu haller dışında yasaklanarak, ziyaretçilerin (Kamu görevlileri, denetçi, müşavir vb. kişiler) girmesini gerektirecek durumlarda ziyaretçilerin koruyucu ekipmanları olmadan ve ateş ölçerlerle ölçümleri yapılmadan şantiyeye girişleri gerçekleştirilmemeli ve bu kişilere Covid-19 ve hijyen kuralları hakkında bilgilendirme yapılmalıdır[5].

Çalışma organizasyonu ve işyerinde yürütülen faaliyetler, çalışanların yeni tip koronavirüse maruziyetini önleyecek şekilde düzenlenmelidir[8].

Kişisel hijyen ve temizlik konularında çalışanların düzenli periyotlarla ellerini yıkamalarına izin verilerek, kalabalık ortamlarda sosyal mesafe adına tuvalet ve lavabo sayısı artırılıp; sabun, dezenfektan, kağıt mendil vb. hijyen malzemeleri eksiksiz temin edilmelidir. İşyeri tarafından sağlanacak iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinde kişisel hijyene tekrar tekrar yer verilerek; çalışanlar uyarılmalıdır[10].

Yemekhane, kantin, sosyal tesis veya yatakhane gibi toplu kullanım alanları sık sık havalandırılarak, sorumlu personelin kişisel hijyen kurallarına uygun davranması sağlanmalıdır[6]. Havalandırma yetersiz ise; hepa filtre, karbon filtre, oksijen ve UV teknolojisi kullanılan hava temizleme cihazları kullanılmalıdır. Tesislerin sayısı veya kapasitesi artırılarak, toplu kullanım alanlarında günlük dezenfeksiyon sağlanmalıdır.

Yemekhanelerde uygun termal konfor şartları sağlanmalıdır. Bu durumun sağlanması mümkün olmayan tesislerde, iş bölümlerine göre vardiyalı yemek uygulamasına geçilmelidir[6]. Çalışanın her gün aynı masaya oturmasını sağlayarak numaralandırma sistemi de oluşturulabilir (Şekil 5-6).

Şekil 5. Şantiye Yemekhane Sıralarında Covid-19 Tedbirleri Kapsamında Sosyal Mesafe Uyarıları Örneği[13]

Şekil 6: Şantiye Yemekhanelerinde Covid-19 Tedbileri Kapsamında Oturma Düzeni Örneği[13]

Yemekhanelerde kullanılan sürahi, cam bardak, tuzluk, şekerlik, çatal, kaşık, bıçak, metal tabildot, ekmek sepetinden ekmek alımı, ortak sebil kullanımı yerine; köpük yemek kapları, çalışanlara bireysel su dağıtımı, tek kullanımlık paketli çatal, kaşık, bıçak, paketli ekmekler, paketli tuz ve şeker dağıtımı sağlanmalıdır[6].

Banyo, tuvalet gibi ıslak zeminlerin olduğu bölümlerde temizlik önlemleri artırılarak, Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen ilave tedbirler uygulanmalıdır[5].

Şantiyelerin ofis olarak kullanılan bölümlerinde, ortak kullanılan ofis araç ve gereçlerinin (hesap makinesi, kalem, silgi vb. gibi) kullanımı yasaklanmalıdır[5]. Çalışanlara tek kullanımlık mendiller ve biyolojik atıklar için ayrı çöp torbaları sağlanmalıdır[8].

Şantiye sahasının belirlenen bölgelerinde dezenfektan bulundurularak, işbaşı konuşmalarında dezenfektan bulunan lokasyonlar ile kullanılmasına ilişkin bilgiler verilmelidir[5]. Şantiye sahalarında, salgına yönelik alınması gereken önlemlerle ilgili bilgilendirme afişleri asılmalıdır[6]. İş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri tarafından çalışanlara uygulamalı olarak etkin maske kullanımı ve Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği kapsamında atık yönetimi eğitimleri verilmelidir[8].

Şekil 7. Şantiyelerde Covid-19 Tedbirleri Kapsamında İşbaşı Eğitimi Örneği [13]

Ayrıca, ortak kullanılan iş önlüğü, baret, koruyucu eldiven gibi kişisel koruyucu donanımlar mevcutsa; bu donanımların ortak kullanılması mutlaka önlenmelidir[5].

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

2019 Aralık ayında Çin'in Wuhan şehrinde başlayan ve tarihler 12 Mart 2020'i gösterdiğinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilen Covid-19 salgını 01.03.2021 tarihi itibarıyla 92.8 milyon kişiye bulaşmış olup, enfekte kişilerin 90.2 milyonunun tedavisinin tamamlanması ve ne yazık ki 2.5 milyon insanın ölmesi sonucu ile bizleri karşı karşıya getirmiştir. Ülkemizde ki duruma baktığımızda 2.7 milyon insanın hasta olması, 2.5 milyon insanımızın tedavisinin tamamlanması ve ne yazık ki 28.569 vatandaşımızın covid-19 kaynaklı hayatını kaybettiği Sağlık Bakanlığı'nın verilerinde görülmektedir.

Salgın ile birlikte birçok insanın özellikle çalışma ortamında alışkanlıklarının değiştiği, “yeni normal” olarak adlandırılan yeni şartlar altındaki rutine alışmaya çalıştıkları gözlenmektedir. Beklenmedik bu salgın karşısında devletin karar mekanizmalarının aldığı kısıtlama tedbirleriyle birlikte kişisel önlemlerin almanın önemi, her geçen gün artmaktadır. Bu durum karşısında iki temel yol izlenebileceği tartışılmaktadır. Yollardan biri; salgının bitmesini bekleyerek bunun devamında

hayatı yeniden hareketlendirmektir ki gördüğümüz üzere neredeyse hiçbir ülke hiçbir endüstriyel alanda bu yöntemi gerçekleştirememiştir. Diğer yol ise; salgın devam ederken mücadele etmeyi öğrenerek, etkilerini azaltıcı tedbirlerle başa çıkmaya çalışmaktır. Hastalığın ne zaman sona ereceğini bilmeden üretimi, imalatı, eğitimi ya da daha geniş tanımı ile hayatı durdurmanın ileride telafisi zor iktisadi problemler yaratması olasıdır.

Bu makale salgın devam ederken şantiye çalışmalarının olduğu tüm sektörlerde yeni tip koronavirüsün yayılımını engelleyici, insan temasını azaltıcı hedefler doğrultusunda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı'nın direktiflerine uygun olarak, gözlemler, eğitimler ve işletmelerin aldığı ve başarılı olduğu tedbirler incelenerek hazırlanmıştır. Çalışmada yer verdiğimiz tedbirlerin temelinde maske, mesafe ve hijyen kuralları yer almaktadır. Tedavi bulunana kadar en geçerli korunma yönteminin bu 3 etken olduğu görülmektedir.

İnsanların psikolojilerinde derin izler bırakan bu salgın süreci zamanla tedavisi bulunup, etkisini yitirecek ve tarihte diğer salgınlar gibi Covid-19 salgını da küresel bir hastalık olarak yerini alacaktır. Bu süreç insanlığı kesinlikle rahatlatmamalı Covid-19 salgınının ne ilk, ne de son salgın olacağı unutulmamalıdır.

Ülkeler ya sağlıklı, huzurlu bir yaşam ya da para, ekonomi bazlı bir sistemi kendilerine temel edinmelidir. Bundan sonraki süreç kişisel çıkarların ön planda olduğu değil; toplumsal çıkarlar doğrultusunda hareket etme bilincine yönelik olmalıdır.

Salgının, iş sağlığı ve güvenliği açısından ilerlemelerin izlenebilir ve ölçülebilir olması, yeni tip koronavirüs (Covid 19) kapsamında alınan önleyici ve koruyucu tedbirlerin etkilerini değerlendirmek açısından önemli bir yöntemdir. Bu amaç doğrultusunda en sık kullanılan araçlardan biri, iş kazası ve meslek hastalıklarının oranının takip edilmesidir. Bu nedenle; Covid 19 meslek hastalığı olarak kabul edilip, bildirimleri ilgili kurum ve kuruluşlara direkt olarak yapılarak, aynı ortamda bulunan diğer çalışanların da çalışma ortamındaki sağlık durumları gözlenerek, takibi yapılmalıdır. Bu çalışmalar kapsamında hastalığın yayılmasını önlemekte mümkün olabilecektir.

KAYNAKLAR

- [1] Üstün, Ç., & Özçiftçi, S. (2020). COVID-19 pandemisinin sosyal yaşam ve etik düzlem üzerine etkileri: Bir değerlendirme çalışması. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 25(Special Issue on COVID 19), 142-153.
- [2] Acıbadem Üniversitesi 2020. Koronavirüs (Covid-19) Hakkında. <https://www.acibadem.edu.tr/covid-19/hakkinda> (Erişim Tarihi: 02.12.2020)
- [3] ESEN, B. 2020. Koronavirüs (Covid-19)'e Karşı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Gereğince İşyerlerinde Alınması Gereken Tedbirler: e-Yaklaşım Dergisi, Cilt: 28, Sayı: 330
- [4] Kurtulus B, Ozlu T. New Coronavirus: SARS-CoV-2. *Mucosa*. 2020;3(1):1-4.
- [5] Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2020 "Covid 19 Tedbirleri (2020/9)"
- [6] Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 'Yeni Koronavirüs Salgını Kapsamında İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonellerinin İşyerlerinde Aldıracağı Tedbirler', 2020 (Tedbirler) <https://ailevecalisma.gov.tr/media/42183/yeni-koronavirus-salgini-kapsaminda-is-sagligi-ve-guvenligi-profesyonellerinin-isyerlerinde-aldiracagi-tedbirler.pdf> (Erişim tarihi:03.12.2020).
- [7] Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 'COVID-19 Sürecinde Sağlıklı ve Güvenli Çalışma Yöntemleri Şantiye Eğitim Programları, 2020 <https://ailevecalisma.gov.tr/covid19> (Erişim tarihi: 03.12.2020).

- [8] Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 'İşyerlerinde Yeni Tip Koronavirüse Karşı Alınması Gereken Önlemler', 2020
https://ailevecalisma.gov.tr/media/43190/covid-19_isyerinde_alinmasi_gereken_onlemler_2_19042020_2337.pdf (Erişim Tarihi: 10.12.2020)
- [9] Sağlık Bakanlığı, 'Covid-19 Saşgın Yönetimi ve Çalışma Rehberi', 2020
<https://covid19.saglik.gov.tr/Eklenti/39265/0/covid-19salginyonetimivecalismarehberipdf.pdf> (Erişim Tarihi: 10.12.2020)
- [10] Anonim, Şantiyelerde Covid-19 Pandemisinin Yönetimi, <https://www.santiye.com.tr/santiyeler/-yapi-i-s-kolu-icin-covid-19-pandemisinin-yonetimi-556.html> (Erişim tarihi: 08.12.2020).
- [11] Anonim, <https://www.ibb.istanbul/News/Detail/36533> (Erişim Tarihi 10.12.2020)
- [12] Anonim, <https://www.isggep.net/dosyalar/6d7ef92d-60c5-4b9f-9822-4cb46478e7d9> (Erişim Tarihi 10.12.2020)
- [13] İMO İzmir Şubesi."Şantiyeler ve Koronavirüs". Kişisel görüşme: Mutlu Burak Paksoy (28.04.2020)